

DE ZEIL- EN STOOMVAART VAN DUITSCHLAND.

Deel LI van de „Statistiek van het Deutsche Rijk, uitgegeven door het Keizerlijk statistisch bureau”, dat de statistiek der zeescheepvaart gedurende het jaar 1880 behandelt, is thans voltooid. Het eerste hoofdstuk (in 1881 verschenen) bevat op 183 blz. de ongelukken te water op de Deutsche kust, bijzonderheden omtrent Deutsche schepen, die als verongelukt waren opgegeven, en verder den toestand van de Deutsche koopvaardijvloot. In het 2^e hoofdstuk, dat in de maand Mei jl. het licht zag, worden de scheepvaartbeweging in de Deutsche havens en de zeereizen van de Deutsche schepen behandeld. Aan dit overvloedig materiaal zijn de volgende cijfers ontleend:

De Deutsche *koopvaardijvloot* bestond op 1 Januari 1881 uit 4660 schepen met een totale tonnenmaat van 1.181.525. (*) Het aantal schepen verminderde sedert het voorgaande jaar met 118, terwijl de tonnenmaat daarentegen toenam met 10,261.

De schepen waren over de Deutsche kuststaten en de Noord- en Oostzeegebieden volgenderwijze verdeeld:

VAN HET GEZAMENLIJK AANTAL SCHEPEN BEHOORDEN TOT		Het gebied der	
		Oostzee. pCt.	Noordzee. pCt.
de provincie Oostpruisen	101	2,17	—
„ „ Westpruisen	115	2,47	—
„ „ Pommeren	942	20,21	—
het Groot-Hertogdom Mecklenburg-Schwerin	381	8,18	—
de vrijstad Lubeck.	42	0,90	—
de prov. Sleeswijk-Holstein { Oostzeegebied	330	7,08	—
„ „ { Noordzeegebied	461	—	9,89
de vrijstad Hamburg	488	—	10,47
„ „ Bremen	325	—	6,98
het Groot-Hertogdom Oldenburg	345	—	7,40
de prov. Hannover { Elbe- en Wesergebied	474	—	10,17
„ „ { Emsgebied en			
„ „ { Jadegebied	656	—	14,08
te zamen	4660	41,01	58,99

(*) „Voor de tot het voeren der bondsvlag bevoegde schepen zijn in de aan zee gelegen bondsstaten scheepsregisters te houden” (wet betreffende de nationaliteit der koopvaardij schepen en hunne bevoegdheid tot het voeren der bondsvlag van 25 October 1867). Schepen van minder dan 50 cub. M. bruto-inhoud zijn, ook zonder dat zij zijn ingeschreven, „bevoegd tot het voeren der Rijksvlag” (wet betreffende de registreering der koopvaardij schepen van 28 Juni 1873).

In vergelijking met het voorgaande jaar *verminderde* de scheepvaart in de provinciën Oostpruisen met 3, Pommeren met 59, Sleeswijk-Holstein (Oostkust) met 8, Sleeswijk-Holstein (Westkust) met 14, Hannover (Elbe en Wezergebied) met 7, Hannover (Emsgebied enz.) met 26, Mecklenburg-Schwerin met 10, Oldenburg met 4 schepen en in de vrijstad Lubeck met 1 schip; daarentegen had een *vermeerdering* plaats in Westpruisen van 3, in Hamburg van 7 en in Bremen van 5 schepen.

Ofschoon tegenover den toestand van 1872 een vermeerdering van 113 schepen te constateeren valt, is die toch slechts schijnbaar, daar gedurende de jaren 1873—1880 476 schepen, die reeds aanwezig waren, tengevolge van latere registrering onder de Duitsche koopvaardijvloot zijn opgenomen.

De 4660 schepen van de Duitsche koopvaardijvloot bestonden uit 4246 zeil- en 414 stoomschepen, d. i. 157 zeilvaartuigen minder en 40 stoomers meer dan het voorgaande jaar.

In 't begin van 1872 bedroeg het aantal geregistreerde *stoomschepen* 175; binnen 9 jaar had dus een *vermeerdering* plaats van 239 stoomers, waaronder echter 20 stoombooten, die later geregistreerd werden en 5 stoomschepen, die er door hermeting bij opgenomen werden, begrepen zijn. Deze vermeerdering heeft namelijk plaats gehad gedurende de jaren 1872, 1873, 1874 en 1880, en het is in de eerste plaats Hamburg (met resp. 21, 18, 22 en 16 bodems) dat voornamelijk daartoe heeft bijgedragen. Het aantal zeilschepen verminderde daarentegen met 108 gedurende datzelfde tijdvak (1872—1881).

De verhouding van het aantal zeilschepen tot de stoomschepen was op 1 Januari 1881 gelijk 91.1 : 8.1, het voorgaande jaar gelijk 92.2 : 7.8, in 1878 gelijk 92.7 : 7.3 en in 1877 gelijk 93.0 : 7.0; hieruit volgt dus dat een voortdurende langzame verandering ten gunste van het stoomvervoer plaats heeft.

De verhouding tusschen de zeil- en stoomvaartuigen, in de provincies afzonderlijk, is voor de stoomschepen bijzonder gunstig in Lubeck (66.67 pCt.), Bremen (21.23 pCt.) en Hamburg (26.02 pCt.); zeer ongunstig daarentegen op de Hannoversche kusten (0.61 en 1.06 pCt.), in Sleeswijk-Holstein (Noordzeegebied 1.74 pCt.), Mecklenburg-Schwerin (2.89 pCt.) en Oldenburg (geen enkel geregistreerd stoomschip).

Onder de 414 stoomschepen bevonden zich 374 schroef- en 40 raderstoombooten; van de zeilschepen waren 1231 *driemasters* (161 fregatten, 960 barken, 31 schoonerbarken en 79 schooners), 2286

twoemasters (462 brikken, 190 schoonerbrikken, 571 schooners, 351 galjooten, 41 smakken en 671 andere schepen), en 729 *éénmasters*.

De gemiddelde tonnenmaat der vaartuigen van alle soorten was 254 (van de stoomschepen afzonderlijk 521, van de zeilschepen 227); 2084 schepen hielden minder dan 100 ton, 13 schepen hadden een tonnenmaat van 2000 of daarboven.

De bemanning bedroeg 39,660 koppen, d. i. 629 minder dan op 1 Januari 1880. Deze merkbare vermindering vindt voornamelijk haren grond in het geringer aantal zeilschepen, daar de verhouding van de bemanning, zoo als een vergelijking tusschen de bemanning en de tonnenmaat aantoont, slechts een onbeduidende wijziging ondergaan heeft.

	DE GEMIDDELD GEREGLDE BEMANNING WAS		
	van een <i>zeilschip</i> . Koppen.	van een <i>stoomschip</i> . Koppen.	per schip in 't alg. Koppen.
Op 1 Januari 1879	7.3	21.7	8.3
„ 1 „ 1880	7.3	21.7	8.4
„ 1 „ 1881	7.3	20.9	8.5

Van den ouderdom der schepen worden de volgende cijfers medegedeeld:

	Procent van de <i>zeilschepen</i> .	Procent van de <i>stoomschepen</i> .
beneden 1 jaar (gebouwd 1880)	1,1	7,7
van 1 tot 3 „ („ 1878—1879)	4,1	15,0
„ 3 „ 5 „ („ 1876—1877)	7,2	8,2
„ 5 „ 7 „ („ 1874—1875)	6,1	10,6
„ 7 „ 10 „ („ 1871—1873)	7,8	23,0
„ 10 „ 15 „ („ 1866—1870)	16,8	16,4
„ 15 „ 20 „ („ 1861—1865)	19,9	8,9
„ 20 „ 30 „ („ 1851—1860)	23,2	8,5
„ 30 „ 40 „ („ 1841—1850)	9,2	1,7
„ 40 „ 50 „ („ 1831—1840)	3,3	—
50 jaar en ouder („ voor 1831)	0,8	—
Ouderdom onbekend	0,5	—

Van de 4246 zeilschepen waren 116 van ijzer en 4125 van hout gebouwd; van 2 schepen werd als hoofdbouw-materiaal hout en ijzer aangegeven en van 3 schepen bleef het hoofdbouwmateriaal onbekend. De ijzeren zeilschepen vermeerderden in 1880 met 4 en die van hout verminderden met 159.

Van het aantal (414) stoomschepen waren 397 van ijzer, 16 van hout en 1 van hout en ijzer gebouwd. De ijzeren stoomschepen vermeerderden in 1880 met 39, de houten met 1.

Op 1 Januari 1881 waren 38,3 pCt. van de zeil- en 43,0 pCt. van de stoomschepen van een chronometer voorzien.

Als havens van oorsprong van de deutsche handelsvloot zijn 268 plaatsen aangegeven, waarvan 61 tot het Oostzee- en 207 tot het Noordzeegebied behooren, die over de provincien en kuststaten afzonderlijk verdeeld worden als volgt:

Oost-pruisen	3	met 101	schepen.
West-Pruisen	2	" 115	"
Pommeren	22	" 942	"
Mecklenburg-Schwerin	2	" 381	"
Lubeck	1	" 42	"
Sleeswijk-Holstein (Oostkust)	31	" 330	"
" (Westkust)	60	" 461	"
Hamburg	2	" 488	"
Bremen	2	" 325	"
Oldenburg	22	" 345	"
Prov. Hannover (Elbe en Weserg.)	73	" 474	"
" (Emsgebied etc.)	48	" 656	"

37 van deze havens vertegenwoordigden eene tonnemaat van minstens 2000. Daaronder werd ingenomen:

	De eerste plaats door	De laatste plaats door
naar het aantal schepen	Hamburg (484)	Sonderburg (18)
" de totale tonnenmaat	Hamburg (244,404 T.)	West-Rhauderfehn (2,158 T.)
" het gemiddelde laadvermogen	Bremerhaven (1.013 T.)	West-Rhauderfehn (39 T.)

Van de nieuwe schepen sedert het voorgaande jaar waren:

	Zeilschepen.	Stoomschepen.	Te zamen.
in het Duitsche Rijk gebouwd	53	37	90
„ „ buitenland „	—	7	7
„ „ buitenland aangekocht	69	5	74

De gezamenlijke scheepsbeweging van het Duitsche Rijk gedurende 1880 bedroeg 113,389 in- en uitgeklaarde schepen, metende 15,847,007 ton. Hieronder zijn begrepen 3,086 schepen met een tonnenmaat van 308,411, die niet voor handelsdoeleinden de havens bezochten. Het geheele Duitsche zeeverkeer voor handelsdoeleinden bedroeg dus 110,303 in- en uitgeklaarde schepen, metende 15,538,596 ton, tegenover 103,628 schepen met een tonnenmaat van 14,762,948 gedurende het voorgaande jaar; zoodat een vermeerdering te constateeren valt van 6,675 vaartuigen en een tonnenmaat van 775,648, waarbij het verkeer van zeilschepen toenam met 5,304 bodems en 314,000 ton en van de stoombooten met 1,641 en 461,588 ton.

Schepen onder vreemde vlag waren voor een groot gedeelte in de Deutsche scheepvaartbeweging betrokken (27,8), hun totaal laadvermogen overtreft dat van de Deutsche schepen (53,1 : 46,9). Voornamelijk waren het schepen onder Britsche vlag, die met betrekking tot de tonnenmaat een in 't ooglopende plaats vertegenwoordigden, namelijk 32,9 pCt. van het totale laadvermogen van het geheele verkeer. Het aandeel van andere vreemde vlaggen was betrekkelijk gering en bedroeg met het oog op de tonnenmaat voor Deensche schepen 5,5 pCt., voor Noorwegen 4,4 pCt., Zweden 4,3 pCt., Nederland 2,2 pCt., Rusland 1,5 pCt., Frankrijk en Noord-Amerika elk 0,7 en alle overige nationaliteiten te zamen 0,9 pCt. De deelneming van vreemde vlaggen aan de Deutsche scheepvaart vermindert voortdurend; gedurende de laatste drie jaar bedroeg zulks 6,8 pCt. van de tonnenmaat en wel 2,4 pCt. bij zeil- en 4,4 pCt. bij stoomschepen.

In achterstaand 12tal havens was het stoombootverkeer het belangrijkste, terwijl het totale laadvermogen van de *in- en uitgeklaarde* stoomschepen in elk daarvan meer dan 100,000 ton bedroeg.

	Aantal stoomschepen.	\pm In vergelijking met 1879. pCt.	Tonnenmaat.	\pm In vergelijking met 1879. pCt.
1 Hamburg . . .	3.375	+ 6,6	2.173.836	+ 11,0
2 Kiel	1.640	+ 22,7	550.354	+ 13,8
3 Stettin	1.563	+ 5,3	542.332	+ 4,5
4 Lubeck	1.002	+ 1,0	264.948	— 4,6
5 Neufahrwasser	591	— 4,1	256.044	+ 26,7
6 Bremerhaven .	549	+ 6,2	208.696	— 1,2
7 Königsberg . .	447	— 11,7	165.243	— 19,0
8 Swinemunde . .	333	— 11,0	159.865	— 6,4
9 Flensburg . . .	267	— 0,4	123.109	— 8,9
10 Pillau	226	— 7,8	71.653	+ 14,5
11 Geestemunde .	144	+ 16,1	56.201	— 14,6
12 Tönning	100	— 7,4	50.314	— 1,7

Het gezamenlijk aantal zeereizen (*) van Duitsche schepen gedurende 1880 bedroeg, met inbegrip van het wadden-verkeer enz. 60,534, d. i. 4706 meer dan in 1879, die zich volgenderwijze splitsen:

REIZEN.	Geladen.		In ballast of leeg.	
	Schepen.	Tonnenmaat.	Schepen.	Tonneum.
Tusschen Duitsche havens . .	23.480	841.650	7.090	249.698
Van vreemde n. Duitsche havens	8.243	2.422.632	1.022	135.271
Van Duitsche n. vreemde havens	6.786	2.051.153	2.353	494.782
Tusschen vreemde havens . . .	8.490	4.800.662	3.070	998.602
Te zamen . . .	46.999	10.116.097	13.535	1.878.353

Het verkeer van Duitsche sehpen tusschen Duitsche havens onderling vermeerderde sedert het voorgaande jaar met 2884 vaarten, dat naar het buitenland en omgekeerd met 1150. Het meest nam de scheepvaart toe naar Deensche havens (1014 reizen) en naar Groot-Britannië en Ierland (675 reizen). Een in 't oogloopende vermindering vertoonde zich op de eerste plaats naar de Russische Oostzeehavens (442 reizen) en vervolgens naar Noor-

(*) Bij de reizen tusschen Duitsche havens zijn eene afvaart en eene aankomst als enkele reis gerekend.

Bij de reizen tusschen Duitsche en vreemde havens telt daarentegen *elk* vertrek naar en *elke* aankomst uit het buitenland als eene reis.

wegen (272 reizen). Overigens was ook in 1880 de scheepvaart weder het belangrijkste tusschen Duitschland en Groot-Britannië en Ierland; volgens het aantal gemaakte reizen kwamen daarna: Denemarken, Rusland (Oostzee), Zweden, de Vereenigde Staten van Noord-Amerika, Noorwegen, België, Frankrijk, Nederland, Brazilië, West-Indië, Afrika (Atlant. Oceaan), Oost-Indië en Italië met Malta.

De reizen tusschen vreemde havens in Europa bepaalden zich voornamelijk tot de navolgende landen: Groot-Britannië en Ierland, Rusland (Oostzee), Zweden, Frankrijk, Denemarken, Italië, Nederland, België en Spanje.

Het grootst aantal reizen van vreemde Europeesche havens naar landen in andere werelddeelen werden in Groot-Britannië en Ierland, verder in Frankrijk, Portugal, België, Nederland, Oostenrijk-Hongarije en Spanje begonnen; deze schepen waren voornamelijk bestemd naar de Vereenigde Staten van Noord-Amerika, Brazilië, Afrika (Atlant. Oceaan), de la Plata-staten, Oost-Indië en de Oost-Indische eilanden.

De reizen tusschen havens buiten Europa waren voor het grootst gedeelte geen trans-atlantische, doch kustvaarten en hadden plaats tusschen de Chineesche en Oost-Indische havens, de West-Indische eilanden, Brazilië, de la Plata-staten, Zuid-Amerika (stillen Oceaan) en West-Afrika.

Gedurende 1880 werden als verongelukt opgegeven 223 schepen.

Over 173 gaf het ingestelde onderzoek de uitkomst: 92 gestrand, 5 gekenterd, 21 gecollideerd, 25 zwaar beschadigd en lek door de bemanning verlaten, 9 zwaar beschadigd en dientengevolge afgekeurd, 3 verbrand en 10 vermist.

Arnhem, 1882.

ARN. JANSEN.

